

hót tóc ăn Tết!

Bạn ta,

Hôm nay, 17/1/2020, nhằm ngày 23 tháng chạp, ngày ông Táo về trời.

Khoảng thời gian này, cách đây... lâu lắm, là lúc ông Cự tôi dắt mấy thằng con đi hót tóc. Cũng không xa xôi gì, tiệm nằm bên kia đường, song song với con đường nhà tôi. Tiệm nhỏ, chỉ có 2 người: ông thợ chánh (cũng là ông chủ) và một ông phụ. Ông chủ khoảng 40 ngoài, lé kim, miệng lúc nào cũng cười, anh thợ phụ thì trẻ hơn nhiều nhưng chỉ được vài năm là đổi anh khác (“*đi quân dịch là thương nòi giống*”). Lúc đó, các anh lớn đi hót tóc riêng, chỉ có 3 đứa nhỏ: anh tôi, tôi và đứa em là theo BỐ đi gặp người “cầm đầu thiên hạ”!

Trừ những lúc khách đông, thường thì anh em tôi chỉ chờ một tí là leo lên “đoạn lầu đài”. Hót xong, nhìn từ sau, không biết đứa nào là anh, đứa nào em bởi vì tất cả đều đơ-zèm-cùi-bấp giống nhau, tuy không quá quê như kiểu “muỗng dừa” nhưng cũng trụi lủi từ dưới lên! Không uốn, sậy, gội, ép gì cả. Chú “cua” hết tụi nó dùm. Ông Cự tôi dặn thế, trước khi giao mấy thằng con cho sát “thủ” (đầu), sang quán kế bên làm cái xây-chùng! Nhờ “cua... ngấn” nên lúc nhỏ, anh em tôi không biết rợn... tóc gáy là gì!

Rất nhiều lần như thế nhưng tôi chỉ nhớ những lần hót-tóc-ăn-Tết thuở “ngày xưa còn bé”. Có lẽ do cái thời tiết mát mẻ, cái không gian nhộn nhịp, cùng những khuôn mặt hớn hở, những ánh mắt reo vui, những bước chân rộn rã, những bài hát “radio” chào xuân, v.v. Ngàn ấy tiếng động, ngàn ấy hình ảnh của những ngày cận Tết ấy, đã làm đứa bé lớp Tư, lớp Ba năm xưa còn nhớ đến bây giờ.

Hót tóc ăn Tết, mặc đồ mới mừng Xuân: những “tập tục” dễ thương đó đã biến mất khi tôi vào lycée. Khi tiếng đã “bể”, khi mặt đã có vài hạt mụn len lén cắm dùi, khi lòng đã thấy chút xôn xao theo những tà áo tan trường. Thì đó là lúc tôi tránh mấy kiểu “ăn Tết... bé bé” đó! Thay vì 23, 24 Tết thì tôi hót tóc 1 tuần trước, cho bớt... “ngổ”. Thay vì mặc đồ mới thì tôi chọn những bộ “cũ”, những bộ ít trình làng trước đó. Miễn sao không bị “rày” đầu năm là được. Đã thế, khi gặp bạn bè, đứa nào nghe Má mặc đồ mới, đi hót tóc, là bị tôi chọc quê dài dài. Cứ y như tôi muốn làm... “cách mạng”, muốn “đoạn tuyệt” với cái quá khứ

*“thuở bé tôi đeo chiếc khánh vàng
Quần đào xẻ đũng, áo hàng lam
Chân đi hài đỏ tay thu pháo
Rộn cả nhà lên tiếng hát vang”*

như người Lan Sơn ngày trước. Và muốn người khác cũng “vùng” theo (cho “đoàn kết chết chù”)!)

Lycée không được phép nhưng lên đại học là tôi bắt đầu để tóc dài, hơi hơi thôi, vì không dám chọc giận ông bà Cụ. Không biết bạn ta thì sao, chứ tiệm tôi đi hót không có “catalogue... monologue” gì cả! Anh thợ cứ theo lời “tả cảnh, tả tình” của khách mà xuống tay: “đừng ngắn quá, cắt ít ít chỗ này, tỉa mỏng mỏng chỗ kia”.

Bây giờ thì cũng vậy. Có lần, nghe theo lời khuyên trong tiệm: “khuôn mặt” vous “vuông (*Lá trúc che ngang mặt chữ điền?*) như thế này, thì nên cắt kiểu này”. Nhưng lần trở lại sau đó thì tôi: “vous cắt như tôi nói”. Chả nhẽ lại bảo là “Kỳ rồi tôi nghe lời vous, về nhà: chả ai... khen; vào sở lại bị chọc quê mới đi ăn đám cưới hả?”

Ở đây, tuy ít nhiều khê như cánh phụ nữ, nhưng đàn ông cũng có nhiều kiểu cắt: mi-longues, dành cho tóc mềm... thu ba gọn sóng; under cut subtiles (dài ngắn khác nhau giữa hai bên và phía trên); courtes contrastés (trụi lủi hai bên, phồng lên ở giữa), v.v. Khác với phụ nữ có nhiều kiểu không hợp với lứa tuổi 50, mấy ông không phải... mặc cảm “*Năm anh 20, Em mới sinh ra đời*” gì cả, thích kiểu nào thì chơi kiểu đó. Nhưng nên hỏi thăm trước vì có nhiều kiểu phải bỏ thời giờ để săn sóc (sấy tóc, xịt keo...!)

Tây-kỳ (vùng 4) như tôi thì nói “hót tóc”. Ông Nguyễn Sa cũng Tây-kỳ nhưng “tây” ông là tây-đằm. Ông Trần Bích Lan sang Tây du học năm 1948. Ông đi từ Hà Nội, nhưng khi hồi hương (12/1955) thì lại chọn Sài Gòn: “*Thủ đô yêu dấu nước Nam Tự Do*” (Văn Phụng). Người Bắc như ông Nguyễn Sa thì không nói... “hót”, mà là cắt: cắt tóc ăn Tết. Đó cũng là tên một bài thơ Xuân của ông.

Theo như tác giả kể lại trong hồi ký thì thi sĩ chưa bao giờ sáng tác thơ Xuân (do chưa có “húng”). Sau 1963, trước tình trạng khủng hoảng chính trị: đảo chánh, chỉnh lý, biến động miền Trung, thêm “chinh chiến đã mang đi bạn bè”, chán ngán, phẫn nộ, ông hay lui tới với nhóm tạp chí văn nghệ Trình Bày, đúng hơn là ông chơi thân với chủ nhiệm Thế Nguyên (dân “nằm vùng”, sau 75, “sáng mắt”, lẳng lẳng rút chân!). Trong những câu chuyện với “anh em Trình Bày”, trở lại trong Nguyễn Sa thời “*Paris có gì lạ không em*”, thời của những đêm hội thoại về Camus, về Sartre, thời của đam mê “*Nga buồn như con chó ốm*”, v.v. Những kỷ niệm đẹp bị lũng vào một “sự thật phũ phàng”. Bất mãn với xã hội, thêm cái không khí thiên tả của Trình Bày cho tí dầu vào lửa (tôi nghĩ vậy), đã khiến con người chống Cộng Nguyễn Sa (từng bị tù CS năm 48) lên tiếng. Phẫn nộ lên tiếng. Đau đón lên tiếng. Qua “Cắt-tóc -ăn -Tết”, một trong những sáng tác đánh dấu một đoạn đời quan trọng của Nguyễn Sa (“lạc lõng” giữa một xã hội quay cuồng). Bài thơ được

trao cho người bạn Thế Nguyên để đăng trên tập san Xuân Trình Bày. Với Nguyên Sa, bài thơ Xuân đầu tiên này mở đường cho những bài thơ Xuân (kế tiếp) lưu vong, 10 năm sau đó (Tháng giêng và anh, Âm bản, Thơ xuân áo vàng...)

Cắt Tóc Ăn Tết

Cắt cho ta, hãy cắt cho ta
Cắt cho ta sợi dài
Cắt cho ta sợi ngắn
Cắt cái sợi ăn gian
Cắt cái sợi nói dối
Sợi ăn cắp trên đầu
Sợi vu oan dưới gáy
Sợi bè phái đâm ngang
Sợi ghen tuông đứng dọc
Sợi xích chiến xa, sợi dây thòng lọng
Sợi hưu chiến mỏng manh, sợi hận thù buộc chặt
Sợi nắp trong hàm
Sợi ngòi trong hố
Sợi đau xót như dây dù chẳng mở
Sợi treo cổ tình yêu, sợi trói tay hy vọng
Cắt cho ta,

Cắt cho ta, hãy cắt cho ta
Sợi Hà Nội khóc trong mưa
Sợi Sài Gòn buồn trong nắng
Sợi dạy học chán phè
Sợi làm thơ thiếu nã
Sợi đặc như dùi cui
Sợi rỗng như khẩu hiệu
Sợi nhọn như lưỡi lê
Sợi cứng như dây thép gai
Sợi dày như hỏa lực
Cắt cho ta,

Sợi mệt mỏi sau những tháng ngày hoan hô đả đảo
Sợi cháy đen như rừng núi Chu-prong
Sợi thở dài trong đêm cúp điện tối om
Sợi sát vào nhau đánh sập lá cà
Sợi cắt non sông thành Bắc Nam, thành khu chiến
Sợi lên thẳng trục thẳng
Sợi xuống ngầm địa hạ

Sợi đặt chông
Sợi gài mìn
Sợi bóp cò liên thanh
Sợi kéo xe đại bác
Sợi xót xa trên mặt nhăn tuổi trẻ
Sợi trên trán thơ ngây nằm im phục kích
Cắt cho ta,

Cắt cho ta, hãy cắt cho ta
Sợi bạc, sợi vàng, sợi tiền, sợi gạo
Sợi nhục, sợi lo, sợi đau, sợi chán
Sợi phản trắc đui mù, sợi đam mê cuồng vọng
Sợi chảy xuống má cha
Sợi vắt ngang trán mẹ
Sợi cắt đứt tim chồng
Sợi chặt đôi ruột vợ
Sợi nhổ nhăng như cuộc đời
Sợi ngu si như lịch sử
Sợi đợi những ngón tay đi qua
Sợi đợi những ngón tay chẳng đến
Cắt cho ta,

Hãy cắt cho ta
Hãy cắt cho ta
Hãy cắt cho anh
Hãy cắt cho em
Hãy cắt cho vợ
Hãy cắt cho chồng
Hãy cắt cho con
Cho buổi tối quạnh hiu, cho mối tình sắp cũ
Cho đồng bào, cho người thân, người sơ
Cho ruột thịt
Cho cả những thằng sa đích phê bình văn nghệ rẻ tiền
Cho cả những thằng xẻo thịt non sông
Cho cả những thằng bằm vằm tổ quốc

Cho chính bản thân ta boi trong tội lỗi

Hãy cắt tóc
Hãy cắt tóc và nhìn
Mặt quê hương đôi mới

Nguyễn Sa

Ông Nguyễn Sa viết bài này ở tuổi 30 (32, 33 tuổi), cái tuổi sung mãn nhất của người đàn ông. Nhưng, do hoàn cảnh chiến tranh, do bị “đi” xuống miền Tây dạy học, ông đâm ra chán nản, “hận đời đen bạc”. Nên đi cắt tóc ăn Tết mà chỉ thấy ông kêu cắt những “*sợi bè phải, sợi ăn gian, sợi xích chiến xa, sợi dây thòng lọng, sợi thừng xỏ thịt non sông, đưa bãm vằm tổ quốc...*”, toàn những cay cùng đắng những chán cùng nản. Chả thấy sợi nào “rớt xuống... ùi làm sóng lên đênh” cả. Cắt. Cắt hết. Để ông được nhìn khuôn mặt Mới (khác) của quê hương.

Ngược lại với Nguyễn Sa, ở tuổi 20, 30, những tháng năm xa xưa đó, thế hệ anh em, bè bạn chúng ta đã: tóc tuy xanh nhưng lòng thì rất bạc, khi nhìn khuôn mặt “mới” của quê hương sau ngày bị giải phóng (khỏi “thiên đường”)! Do cái:

độc tài, đảng trị
cái tù tội, chia ly
cái ngu ngốc lên ngôi
cái đói nghèo xã hội
cái buộc tội văn minh
cái thiêu hủy văn hóa
cái tham nhũng trắng trợn
cái cướp bóc nhà cửa, v.v.

Cần chi phải “*bạch đầu bi hương thiên*” như người tráng sĩ của cụ Nguyễn Du.

45 năm nay, tôi không còn thiết tha đến chuyện “hót tóc ăn Tết” nữa. Với tôi, Tết là sum họp gia đình, là bàn thờ trang trọng, là rộn ràng phố xá, là hớn hờ mặt người, là tiếng cười em bé, là khúc hát xuân hoan, là lũy tre xanh, là cơn gió mát, là vạt áo bay, là mai nở rộ... Cái không gian đó: “ở đây” không có đã đành, mà ở quê nhà cũng chẳng biết tìm đâu! Còn chẳng chỉ là những mối sầu, bên nó lẫn bên ni. Những “*mối sầu như tóc bạc, cứ cắt lại dài ra*” (Phan Khôi).

Tết ơi, sầu đến bao giờ?!

BP

Nguồn: Internet eMail by **th** chuyển

Đăng ngày Thứ Bảy, January 18, 2020
Ban Kỹ Thuật Khóa 10A-72/SQTB/ĐĐ, ĐĐ11/TĐ1ND, QLVNCH